

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
4 oktober 2024
Ons kenmerk
Cft 202400119
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlagen
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de tweede ontwerpbegrotingswijziging en Najaarsnota 2024

Geachte mevrouw Maduro,

Op 20 september 2024 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) tijdig de tweede ontwerpbegrotingswijziging en najaarsnota 2024 (OBW) van Aruba. Hierbij ontvangt u het advies van het CAft bij deze OBW.¹ In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

De OBW toont een positief beeld met een financieringsoverschot van de collectieve sector van AWG 194 miljoen. Aruba voldoet hiermee aan de norm voor het financieringssaldo zoals opgenomen in de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft).² Aruba begroot een meevaller op de landsbegroting van AWG 98 miljoen en verdeelt deze conform de begrotingsregels gelijkmatig tussen aflossingen en investeringen.³ Dit draagt bij aan de verbetering van de schuldpositie van het land en biedt extra ruimte voor investeringen. Aruba zou nog meer kunnen aflossen door ook de meevallers van de collectieve sector conform de LAft in te zetten voor schuldaflossing. Hierdoor hoeft Aruba minder te lenen en kan het een verdere oploop van de rentelasten, die reeds 18 procent van de begroting in beslag nemen, voorkomen.

De OBW voldoet nog niet aan alle normen uit de LAft. Het CAft deed daarom bij de eerste vastgestelde begrotingswijziging (eerste BW) verschillende aanbevelingen met het verzoek deze te verwerken in de OBW.⁴ Aruba verwerkt een deel van de aanbevelingen in de OBW.

Toelichting

Begrotingsregels

Meevallers

De OBW presenteert voor 2024 een financieringsoverschot van AWG 194 miljoen, 2,7 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Aruba voldoet daarmee ruimschoots aan de begrotingsnorm van het financieringssaldo van de collectieve sector van minimaal 1 procent van het bbp.⁵ Van het financieringsoverschot wordt 1,7 procent van het bbp begroot bij het land en 1 procent bij de overige entiteiten van de collectieve sector. De meevaller bij het land bedraagt AWG 98 miljoen. Deze meevaller wordt voor AWG 49 miljoen ingezet voor extra investeringen en voor AWG 49 miljoen aan aflossingen.

De totale meevaller van de gehele collectieve sector bedraagt AWG 145 miljoen. Naast de meevallers bij het land, zijn er ook meevallers bij de overige entiteiten van de collectieve sector (AWG 47 miljoen). Dit komt door een hoger dan verwacht overschot bij de Algemene Ziekteverzekering (AZV) en de Aruba Tourism Authority (ATA). De LAft bepaalt dat het begrote overschot en de helft van de meevallers bij de overige entiteiten van de collectieve sector wordt aangewend voor schuldaflossing. Dit gebeurt nu niet. In 2024 wordt AWG 568 miljoen afgelost, waarvan AWG 120 miljoen met eigen middelen wordt gefinancierd. Indien het overschot van de collectieve sector worden aangewend voor schuldaflossing, met inachtneming van de reserveverplichting van de sociale fondsen, kan Aruba in 2024 meer aflossen met eigen middelen en daarmee de noodzaak tot herfinanciering in 2024 beperken.

Nieuw beleid/intensiveringen

In de OBW worden de intensiveringen deels gedekt binnen het lastenkader, maar AWG 5 miljoen wordt niet conform de begrotingsregels in de LAft gedekt.⁶ Het CAft adviseerde eerder om de begrotingsregels correct toe te passen en de toegenomen lasten te dekken door structurele onderuitputting in te zetten of door ombuigingen elders aan de lastenkant van de begroting door te voeren. Omdat de tweede uitvoeringsrapportage nog niet is ontvangen heeft het CAft vooralsnog geen zicht op mogelijke onderuitputting die kan worden gebruikt om de intensiveringen te dekken. Op basis van het historische patroon van onderuitputting op budgetten, verwacht het CAft echter dat dekking hiervoor haalbaar is. Het CAft benadrukt het belang de meest recente realisatiecijfers van de lasten inzichtelijk te hebben en verzoekt u de begrotingsregels conform de LAft toe te passen.

Schuld

De schuldquote van het land toont een dalende trend. Hiermee ligt de doelstelling van een schuldquote van 70 procent van het bbp in 2027 binnen handbereik. Dit is een positieve ontwikkeling. In de OBW wordt alleen de ontwikkeling van de schuld van het land gepresenteerd, terwijl de schulddefinitie volgens de LAft de collectieve sector omvat. Het CAft verzocht Aruba dan ook eerder om de schuldontwikkeling van de collectieve sector te presenteren in de OBW. Deze informatie is nog niet opgenomen.

Het CAft dringt er bij Aruba op aan om zo spoedig mogelijk de schuldontwikkeling van de collectieve sector inzichtelijk te maken. Schuldreductie blijft cruciaal, vooral gezien de herfinancieringsopgave van AWG 3 miljard die tot 2029 extra druk kan veroorzaken.

Personeelslasten

Het CAft verzocht Aruba herhaaldelijk de ontwikkeling van de personeelslasten conform de definitie uit de LAft op te nemen in de OBW. Het bedrag van AWG 481 miljoen zoals opgenomen in de OBW betreft uitsluitend de personeelslasten van het land. Hierdoor voldoet de OBW niet aan de personeelslastennorm zoals vastgelegd in de LAft. Er is nu met Aruba afgesproken dat deze informatie in de tweede uitvoeringsrapportage zal worden opgenomen. Het is van belang dat het CAft een volledig inzicht krijgt in de totale personeelslasten. Dit is vooral belangrijk nu de salarissen voor zowel overheidsmedewerkers als het onderwijspersoneel in 2024 zijn verhoogd.

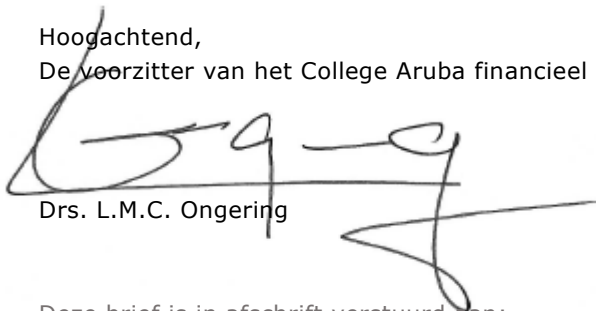
Vervolg

Het CAft heeft in zijn advies bij de eerste BW⁷ verschillende aanbevelingen gedaan. Deze zijn deels opgevolgd. Zo heeft Aruba aangegeven dat de benodigde documentatie met betrekking tot de personeelslasten zal worden betrokken bij de tweede uitvoeringsrapportage van 2024. Daarnaast is het land in overleg met de diverse entiteiten binnen de collectieve sector om de totale schuld te berekenen. Met betrekking tot de overige aanbevelingen verzoekt het CAft u deze te verwerken in de OBW voordat deze wordt aangeboden aan de Staten.

1. Gebruik de meevallers bij het land en bij de overige entiteiten van de collectieve sector voor extra aflossing en investeringen.
2. Pas de begrotingsregels conform de LAft en zorg voor dekking van de toegenomen lasten via inzet van structurele onderuitputting dan wel via ombuigingen elders aan de lastenkant van de begroting.
3. Kom tot afspraken met de overige entiteiten van de collectieve sector, conform de LAft, zodat ook de overschotten bij deze entiteiten kunnen worden ingezet voor schuldaflossing.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 zijn de meevallers voor 2024 weergegeven. In tabel 2 zijn de mutaties weergegeven ten opzichte van de vastgestelde begroting 2024. In tabel 3 wordt hetzelfde weergegeven, maar dan voor het resultaat van de gehele collectieve sector (land en entiteiten die tot de collectieve sector worden gerekend).

Tabel 1: Overzicht meevallers 2024 (in miljoenen AWG)⁸

	VB	2e OBW	Meevallers
Financieringssaldo land	70	168	98
-Schuldaflissing			49
Investeringen			49
Overschotten collectieve sector	60	107	47
AZV	8	37	29
SVb	53	53	0
ATA	0	18	18
Serlimar	0	-1	-1
SEPB	0	0	0
UA	-1	0	1
Totale meevaller collectieve sector			145

Meevallers

Het financieringssaldo van het land bedraagt AWG 168 miljoen. In de vastgestelde begroting was het financieringssaldo AWG 70 miljoen, wat betekent dat er een meevaller is van AWG 98 miljoen voor 2024. De totale meevaller van de gehele collectieve sector bedraagt AWG 145 miljoen, bestaande uit AWG 98 miljoen voor het land en AWG 47 miljoen voor de collectieve sector. De meevaller bij het land wordt conform de LAft voor de helft ingezet voor extra investeringen (AWG 49 miljoen). Na extra investeringen komt het financieringssaldo van het land op AWG 120 miljoen.

Tabel 2: Overzicht financieringssaldo land 2024 (in miljoenen AWG)⁹

	VB	Mutaties	1e BW	Mutaties	2e OBW
Baten	1689	109	1799	10	1809
Directe belastingen	567	34	636	0	636
Indirecte belastingen	772	6	806	0	806
Overige baten	351	-9	356	10	366
Lasten	1615	13	1628	7	1635
Personeelslasten	471	13	484	-2	481
Goederen en diensten	216	2	221	5	226
Rente	328	-5	306	10	316
Subsidie	230	13	246	-1	244
Overdrachten	179	1	179	1	180
Bijdragen en afschrijvingen	191	1	192	-5	187
Exploitatieresultaat	75	96	170	3	174
Kapitaaldienst					
Kapitaalontvangsten	40	0	40	0	40
Kapitaalluitgaven	44	1	45	48	93
Resultaat kapitaaldienst	-4	-1	-5	-48	-53
Financieringssaldo Land	70	95	165	-45	120

Bron: begroting en begrotingswijziging(en) 2024 van Aruba.

Baten

De totale baten stijgen in de OBW met AWG 10 miljoen ten opzichte van de eerste vastgestelde begrotingswijziging 2024 (eerste BW). De directe en indirecte belastingbaten blijven ongewijzigd ten opzichte van de eerste BW. De overige baten stijgen met AWG 10 miljoen, waarvan AWG 1 miljoen afkomstig is uit de post rechten, boetes en overige. Daarnaast zijn de niet-belastingopbrengsten gestegen met AWG 9 miljoen, als gevolg van hogere verwachte inkomsten uit de inning van erfpachten en een hogere verwachte winstuikering van Aruba Airport Authority.

Lasten

De totale lasten stijgen met AWG 7 miljoen ten opzichte van de eerste BW. Deze toename is grotendeels toe te schrijven aan hogere lasten voor goederen en diensten, door projecten in het kader van het Landspakket.

Daarnaast zijn de rentelasten met AWG 10 miljoen gestegen ten opzichte van de eerste BW. Dit komt doordat de rente vanaf de ondertekening van het bestuurlijk akkoord is verlaagd naar 5,1 procent. Deze verlaging is echter niet met terugwerkende kracht toegepast. Ook is de post overdrachten verhoogd ten opzichte van de eerste BW, omdat het eerder geraamde bedrag voor de verhoging van de reparatietoeslag te laag bleek te zijn.

Een deel van de lasten is gedekt binnen het lastenkader. Na correcties voor tegenvallers en technische mutaties blijkt echter dat AWG 5 miljoen nog niet conform de LAft is gedekt. De meest recente realisatiecijfers zijn niet gedeeld met het CAft, waardoor er geen inzicht is in de laatste ontwikkeling van de realisatie van de lasten. Het CAft kan daarom niet beoordelen of er sprake zal zijn van een onderrealisatie bij de lasten die gebruikt zou kunnen worden om de intensiveringen te dekken.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont een tekort van AWG 53 miljoen. De kapitaalontvangsten (AWG 40 miljoen) bestaan uit studieleningen en vrijgekomen afschrijvingen. Daartegenover staan kapitaaluitgaven (AWG 93 miljoen), bijvoorbeeld investeringen. Aruba oormerkt met de OBW de helft van de meevaller van AWG 93 miljoen voor investeringen. Dit betekent dat Aruba bovenop de begrote investeringen van AWG 21 miljoen, voornemens is om in 2024 AWG 46 miljoen extra te investeren. Het is positief dat de investeringen stijgen en dat een investeringsplan is opgenomen in de OBW. Het investeringsplan opgenomen in de OBW omvat onder andere de renovatie van het Arubahuis, de installatie van een nieuw zonnepanelensysteem, een onderhoudsplan voor DOW en de ontwikkeling van een farmers market. Gelet op de krapte in de bouwsector bestaat het risico dat niet alle investeringen in 2024 gerealiseerd zullen worden.

Financieel beheer

De begroting 2024 is tijdig vastgesteld. Aruba levert de uitvoerings- en verantwoordingsinformatie echt al langere tijd niet tijdig aan. Hierdoor kan het CAft het realiteitsgehalte van begrotingstukken onvoldoende toetsen. Daarnaast zijn de jaarrekeningen vanaf 2019, ondanks verzoeken van de Rijksministerraad, nog niet afgerond.¹⁰ Zonder een recente jaarrekening met een goedkeurende accountantsverklaring hebben het CAft en de Staten geen betrouwbaar en actueel beeld van de werkelijke financiële situatie van het land. In het kader van het Landspakket werkt Aruba aan het verbeteren van het financieel beheer. Het CAft ziet deze ontwikkeling met vertrouwen tegemoet en benadrukt het belang van de duurzame borging van resultaten.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

Het financieringssaldo van de collectieve sector bestaat uit het financieringssaldo van het land (AWG 120 miljoen) en het resultaat van de overige entiteiten die tot de collectieve sector behoren (AWG 74 miljoen). Het grotere overschot in de collectieve sector is vooral het gevolg van een hoger verwacht overschot bij de AZV en de ATA.

Het overschot bij de AZV is met AWG 29 miljoen verhoogd in de OBW. Dit is toe te schrijven aan hogere economische groei, en daarmee hogere ontvangsten via premies en de bestemmingsheffing AZV (BAZV). Het overschot bij de ATA is ook verhoogd naar AWG 18 miljoen.

Aruba wijst samen met Nederland tweejaarlijks, na advies van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van Aruba en in samenwerking met het CBS van Nederland, vóór 1 april aan welke rechtspersonen er met ingang van het volgende begrotingsjaar tot de collectieve sector behoren.¹¹ De collectieve sector voor het jaar 2024 moet nog door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) worden vastgesteld. Het CAft benadrukt hierbij het belang van een eenduidige benadering voor de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Tabel 3: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ¹²

	VB	Mutaties	1e BW	Mutaties	2e OBW
Financieringssaldo land (A)	70	95	165	-45	120
Exploitatie	75	96	170	3	174
Kapitaaldienst	-4	-1	-5	-48	-53
Resultaat entiteiten (B)	40	6	46	28	74
AZV	8	19	27	11	37
SVb	53	0	53	0	53
ATA	0	0	0	18	18
Serlimar	0	0	0	-1	-1
SEPb	0	0	0	0	0
UA	-1	0	-1	1	0
Correcties	-20	-13	-33	0	-33
Collectieve sector (A + B)	110	101	211	-17	194
Overschot (% bbp)	1.6%		2.9%		2.7%
bbp	7081		7284		7284

Bron: begroting en begrotingswijziging(en) 2023 van Aruba.

Bijlage 2: Eindnoten

---

¹ Op basis van artikel 10 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) adviseert het CAft op de ontwerp Landsverordening tot wijziging van de begroting 2024.

² Op basis van artikel 14 lid 1 sub b van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft).

³ Op basis van artikel 14 lid 2 sub d van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft).

⁴ Cft kenmerk 202400046, Advies bij de eerste begrotingswijziging 2024 en Voorjaarsnota, d.d.29 april 2024 en Cft kenmerk 202400085, Advies bij de vastgestelde begrotingswijziging 2024, d.d. 18 juli 2024.

⁵ Bij de berekening van deze quote is uitgegaan van een bbp voor 2024 van AWG 7284 miljoen, ontleend aan IMF, World Economic Outlook, april 2024.

⁶ De lasten stijgen met AWG 20 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting voor 2024. Deze stijging wordt deels veroorzaakt door een tegenvaller in de rentelasten, die met AWG 11 miljoen toenemen, en deels door kosten gerelateerd aan het Landspakket, wat neerkomt op AWG 4 miljoen. Na correctie voor deze tegenvallers en technische mutaties bedraagt de uiteindelijke stijging van de lasten AWG 5 miljoen.

⁷ Cft kenmerk 202400046, Advies bij de eerste begrotingswijziging 2024 en Voorjaarsnota, d.d.29 april 2024 en Cft kenmerk 202400085, Advies bij de vastgestelde begrotingswijziging 2024, d.d. 18 juli 2024.

⁸ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁰ BZK, Kenmerk 2021-0000111550, Besluitvorming Rijksministerraad 26 februari 2021, d.d. 26 februari 2021.

¹¹ Artikel 22 van de LAft.

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.